

UNIA BRZESKA WYSIŁKIEM NA RZECZ JEDNOŚCI KOŚCIOŁA

Cele lekcji – wymagania ogólne

- ◆ wyjaśnienie konsekwencji religijnych i kulturowych unii brzeskiej;
- ◆ przygotowanie do interpretacji i oceny faktów historycznych prowadzących do zrozumienia współczesnego Kościoła.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- ◆ charakteryzuje Kościół greckokatolicki;
- ◆ wyjaśnia przyczyny i skutki unii brzeskiej;
- ◆ wymienia różne rodzaje duchowości chrześcijańskiej;
- ◆ zajmuje stanowisko w ocenie kart z dziejów Kościoła.

Wartości

- ◆ postawa posłuszeństwa Kościołowi;
- ◆ modlitwa o jedność chrześcijan.

Propozycja realizacji

Wprowadzenie

Nauczyciel odczytuje fragment Ewangelii według św. Jana (17, 20-23). Następnie wyjaśnia, że pragnienie Pana Jezusa, wyrażone w Modlitwie Arcykapłańskiej, aby wszyscy Jego uczniowie stanowili jedno, jest niestety wciąż aktualne. Przyczyniły się do tego m.in. pojawiające się herezje, rozłam w chrześcijaństwie na Kościół wschodni i zachodni (1054 r.), a także reformacja (1517 r.). Jedną z wielu prób zjednoczenia Kościoła była unia brzeska (1596 r.), która dała początek Kościołowi greckokatolickiemu.

Podsumowanie: „Kiedy Chrystus modli się o jedność dla swoich uczniów, to ukazuje zarazem, że ta jedność jest darem, ale także że jest ona powinnością. Jest darem, który otrzymujemy od Ojca i Syna i Ducha Świętego. Równocześnie jest powinnością, ponieważ została ona nam zadana. Zadana została wszystkim

pokoleniom chrześcijan, poczynając od Apostołów – wszystkim w pierwszym i drugim tysiącleciu”.

Św. Jan Paweł II, przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w Hali Ludowej we Wrocławiu, 31.05.1997 r., <http://mateusz.pl/czytelnia/jpii-abj-97.htm> (dostęp: 8.07.2021).

Rozwinięcie tematu

Metoda – dyskusja. Uczniowie indywidualnie, w ciszy zapoznają się z tematem *Unia brzeska – wysiłkiem na rzecz jedności Kościoła* (podręcznik, s. 303). Następnie nauczyciel stawia problemy do dyskusji: Skąd się wziął Kościół grekokatolicki i dlaczego jest tak bliski Kościołowi rzymskokatolickiemu? Dlaczego tak wielu wyznawców Kościoła grekokatolickiego poniosło śmierć męczeńską? Najważniejsze informacje uczniowie zapisują na tablicy.

Podsumowanie: unia brzeska w 1596 r. doprowadziła do jedności Kościoła prawosławnego na terenach Rzeczypospolitej z Kościołem katolickim. Członków tego Kościoła zaczęto powszechnie nazywać unitami lub grekokatolikami. Unicy przyjęli: prymat papieża, katolickie dogmaty. Zachowywali: formy liturgiczne obrządku wschodniego, język staro-cerkiewnosłowiański, juliański kalendarz, duchownych grekokatolickich nie obowiązywał celibat.

<http://sanktuariumpratulin.pl/historia/powstanie-kosciola-unickiego/> (dostęp: 8.07.2021).

W wyniku rozbiorów Rzeczypospolitej unicy znaleźli się przede wszystkim w zaborze rosyjskim i austriackim. Szczególne prześladowanie unitów miało miejsce pod zaborem rosyjskim, gdyż Rosja uważała unię za zawartą nieprawnie i traktowała unitów jako odłączonych przemocą od Kościoła prawosławnego. Największa akcja nawracania na prawosławie rozpoczęła się po drugim rozbiorze Polski.

Prześladowania unitów dokonywały się według scenariusza wypracowanego w Petersburgu. Najpierw w cerkwi unickich usuwano wszystko, co się łączyło z liturgią łacińską, zatem organy, konfesjonały, monstrancje, dzwonki itp. – To kozarzyło się im z polskością. Urzędnicy carscy namawiali, aby unicy dobrowolnie przyjęli prawosławie. Potem stosowano groźby i nakładano bardzo wysokie kontrybucje. A gdy to nie przynosiło oczekiwanych rezultatów, więziono lub zsyłano ich na Sybir. Wreszcie uciekano się do użycia broni i morderstw. Unicy byli gotowi poświęcić swój majątek w obronie katolickiej wiary. Umieci za nią cierpieć, a nawet byli gotowi za wiarę przelać krew. Męstwo i odwaga oraz duch chrześcijańskiej miłości obecny w ich życiu sprawiały, że wielu prześladowców

nawracało się na katolicyzm. Dlatego załogi wojskowe były tu wymieniane co dwa miesiące.

<http://sanktuariumpratulini.pl/historia/przesladowania-unitow/> (dostęp: 8.07.2021).

Zakończenie

Przesłanie papieża Franciszka, zachęcające do modlitwy, aby wszyscy wyznawcy Jezusa stanowili jedno:

„Nasza modlitwa o jedność jest pokornym, ale ufnym uczestnictwem w modlitwie Pana, który obiecał, że każda modlitwa w Jego imieniu zostanie wysłuchana przez Ojca (por. J 15, 7). W tym momencie możemy zadać sobie pytanie: »Czy modłę się o jedność?«. Jest to woła Jezusa, ale jeśli przyjrzymy się intencjom, o które się modlimy, to zapewne uświadomimy sobie, że modliliśmy się niewiele, a może nigdy, o jedność chrześcijan. A jednak od niej zależy wiara w świecie. Pan prosił bowiem o jedność między nami, »aby świat uwierzył« (J 17, 21). Świat nie uwierzy z tego powodu, że go przekonamy dobrymi argumentami, ale jeśli mamy świadectwo miłości, która nas jednoczy i czyni nas bliskimi wobec wszystkich, wtedy uwierzy”.

<https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2021-01/papiez-audienca-20-stycznia-2021.html> (dostęp: 8.07.2021).

Notatka

Unia brzeska w 1596 r. doprowadziła do jedności Kościoła prawosławnego na terenach Rzeczypospolitej z Kościołem katolickim. Członków tego Kościoła zaczęto powszechnie nazywać unitami lub grekokatolikami. Unicy przyjęli: prymat papieża, katolickie dogmaty. Zachowali: formy liturgiczne obrządku wschodniego, język starocerkiwnosłowiański, juliański kalendarz, duchownych grekokatolickich nie obowiązuje celibat.

Korelacja z edukacją szkolną

- ♦ geografia – zróżnicowanie religijne ludności Polski;
- ♦ historia – religijne i polityczne uwarunkowania unii brzeskiej;
- ♦ wiedza o społeczeństwie – religijność we współczesnym społeczeństwie polskim.

Inne możliwości realizacji

Metoda – wywiad. Na podstawie tekstów z podręcznika uczniowie opracowują pytania do wywiadu prasowego ukazującego historię, obrządek i męczenników Kościoła grekokatolickiego.